

Emajlirec

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE EMO CELJE

LETO XXXV ŠT. 9 - 20. MAJ 1985

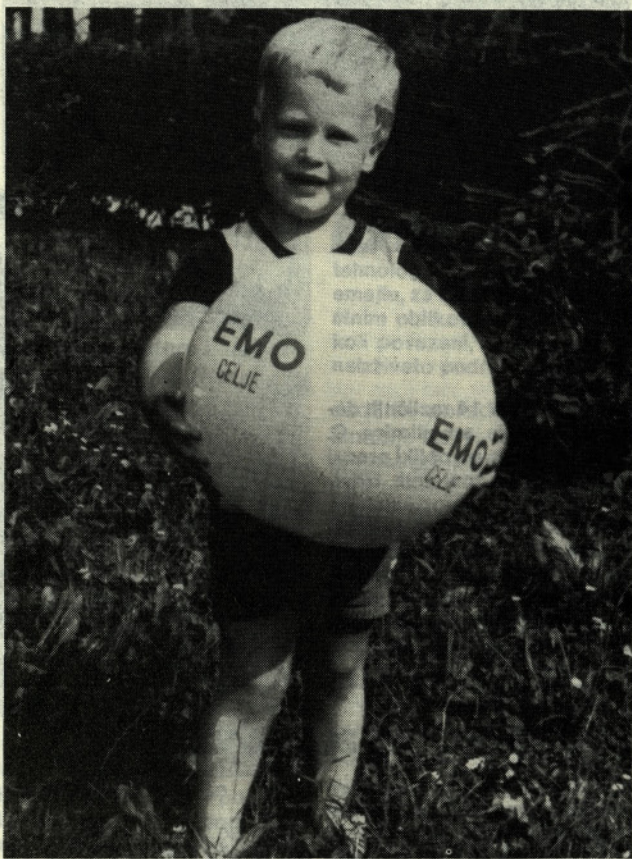
Ne samo z besedami, tudi z dejanji

Jugoslovanska mladina je letos že petič 25. maja praznovala brez svojega največjega prijatelja, tovariša Tita. Toda v mladih je ostala zavest, da jim je Tito zaupal in vedo, da se temu zaupanju ne smejo izneveriti. Čutijo odgovornost, da z učenjem, delom, poštenostjo in stalno pripravljenostjo stopijo na branike vseh pridobitev revolucije in povojne socialistične izgradnje naše domovine ter tako izpolnijo dolg do Tita. Ne samo z besedami, dokazati morajo z dejanji. Pokazati morajo, da je Zveza socialistične mladine res frontna organizacija, prežeta z močjo, da ideje tudi uresničuje, da stopa na čelu mladih, napredno mislečih ljudi, da v njej mladina najde odgovor na številna vprašanja, ki zahtevajo skupen boj za lepšo prihodnost.

Skozi tisoče mladih rok po vsej domovini potuje štafeta mladosti - simbol miru, bratstva in enostnosti vseh naših narodov in narodnosti, kot odraz tistega, kar je na mlado njivo posejal tovariš Tito, kar je raslo in se krepilo pod njegovim vodstvom. Mladi ne bodo dopustili, da bi se čvrsta veriga pretrgala, da bi izpadel katerikoli od njenih členkov, zato tudi le-

tos ob svojem prazniku poudarjajo: »Mi smo Titovi, Tito je naš!« kot opozorilo vsem tistim vrstnikom, ki so postali sredstvo v rokah sovražnih nacionalističnih sil. Tudi sporočilo letošnje štafete mladosti jasno kaže, da je tista neposredna in najbolj intimna vez, ki se je spletla med mladimi in Titom, še živa in bo taka tudi ostala.

»Štafeta mladosti« je izraz neizmerne ljubezni mladine do osebnosti in dela tovariša Tita in odločnosti mlade samoupravne socialistične Jugoslavije, vseh njenih delovnih ljudi in državljanov, njenih pionirjev in armade, da gredo naprej po Titovi poti, gre iz roke v roko, iz tisočih in v tisoče rok jugoslovanske mladine, v ime nu katerih govori.

Medtem, ko hodi po poti bratstva in enotnosti, po poti naše skupnosti, jo pričakujemo odprtih src, jo pričakujemo in pospremljamo s sporočili odločnosti in pripravljenosti braniti vse, kar smo dosegli s Titom, ob njem in po Titu, da gradimo boljši in srečnejši jutri.

Štafeta mladosti ostaja simbol naše nerazdružljive skupnosti, odločnosti, da nadaljujemo Titovo delo, da hodimo po svoji poti, po poti naše revolucije in naše prihodnosti.

Mladina Jugoslavije, otroci Jugoslavije, otroci Jugoslavije in prihodnje generacije bodo vedele, da pobrateni in združeni dograjujejo svoj srečnejši čas, tako kot sta ga Tito in partija, kot so si ga zamislili in ustvarili v Titovi Jugoslaviji.

Ponosni smo, ker smo rasli ob Titu in ker se bo to obdobje po njem pomnilo in prepoznavalo.

Zanimivosti od tu in tam

Emajlirci iz NDR si prizadevajo držati korak s časom in konkurenco

Značilni dekorji na emajlirani posodi vzhodnonemških proizvajalcev. Ta posoda je v glavnem namenjena za izvoz.

Nova oblika čajnika

Čajniki, ki jih v 14 različnih dekorjih izdeluje emajlirnica C. Prinz AG, se že po obliki precej razlikujejo od tovrstnih izdelkov ostalih proizvajalcev. Predvsem pa je pri teh čajnikih pomembno to, da se ročaj lahko enostavno sname s čajnika, nakar lahko telo pomivamo v pomivalnem stroju, kot vsak navaden lonec.

Vsi niso praznovali

Medtem, ko je bil v času prvomajskih praznikov večji del našega kolektiva doma, oziroma smo praznike preživeli vsak po svoje, so delavci TOZD Vzdrževanje in Energetika večino dni prebili v tovarni, na delovnem mestu, pri opravljanju remontnih del.

Naša proizvodnja je opremljena z najrazličnejšimi stroji in napravami, od katerih so nekateri že zelo zastareli in dosegajo že častljivo starost. S postopnim moderniziranjem obstoječega strojnega parka skušamo stanje sicer izboljšati, vendar se zaradi omejenih investicijskih sredstev le počasi premika na bolje. Pestijo nas številne okvare, vendar skušamo kljub temu doseči s pravilnim ravnanjem in stalnim vzdrževanjem strojev in naprav rezultate, ki jih sicer pripisujemo

novim, oziroma sodobnejšim strojem.

Zato so izredno zaslužni naši vzdrževalci, ki so tako kot že leta zapored tudi letos opravili vrsto pomembnih del, ki so nujno potrebna, da lahko naša proizvodnja nemoteno poteka. Preveliko je bilo opravljenega dela, da bi ga lahko v celoti našteji, zato bomo omenili le del. Opravili so vse redne režijske preglede elektro energetskih naprav, izvršili redne obvezne preglede in preizkuse tlačnih posod za komprimiran zrak, pregledali celotno toplovodno omrežje za tehnološko vročo vodo, popravili so vrsto plinskih in elektro peči, v surovin-skem oddelku so popravili več tiskalnic, v TOZD Odpreski in avtokolesa so zamenjali del hidravlične opreme na dvojno obli-

kovalnem stroju Leifeld in popravili mostno dvigalo, pri elektro pečeh v emajlirnici so izdelali in montirali hladilno komoro, v talilnici frit so uredili vse potrebno za uveljavitev nove tehnologije granuliranja frit, najnapornejše pa je bilo čiščenje rezervoarjev na centralni kemični čistilni napravi.

Naši vzdrževalci so opravili še vrsto nepredvidenih del, ki so se v času izvajanja remontnih del pojavila. Vsekakor je njihov prispevek v teh zaostrenih pogojih gospodarjenja izrednega pomena, saj je racionalnejša poraba energije in izraba strojnih zmogljivosti področje, na katerem lahko vsi člani kolektiva veliko storimo, da dosežemo večjo proizvodnjo in s tem povezan višji prihodek celotne delovne organizacije.

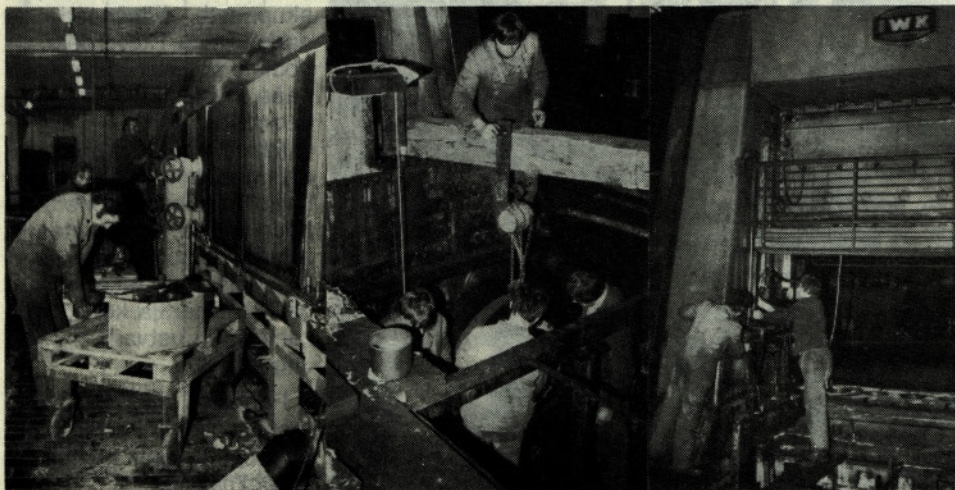
V. K.

EMAJL V MODNEM UTRIPU ČASA

Znani dunajski atelje M. Frey, ki iz emajliranih kovin izdeluje različne darilne, okrasne in ostale butik predmete, se je pred kratkim ponovno lotil ročne izdelave emajliranega nakita – uhanov, brošk, ogrlic, zapestnic in slično.

Kreator tega ateljeja poskuša v svojih emajliranih izdelkih, namenjenih za okras lepšega spola, združiti v celovitost preteklost, sedanost in bodočnost. Tako se na primer v posameznem košu nakita prepletajo klasični, tradicionalni bidermajer in najnovejši mladostni motivi. Izrazite značilnosti njihovega oblikovanja emajliranja nakita pa predstavljajo predvsem strogo linearni vzorci, čiste geometrijske kombinacije, grafično oblikovane linije, trikotna prepletanja, neobičajne barvne kompozicije in nenavadno oblikovanje samih predmetov za nakit.

Baletka v skoku, IV. 1985, emajl

Baletka v obratu, IV. 1985, emajl

EMAJL, PORCELAN, KERAMIKA

Razstava unikatov akademske kiparke Alenke Vicelj. Ljubljana, maj 1985 – Razstavišče Informacijsko dokumentacijskega centra za oblikovanje

Površno gledano gre pravzaprav za klasično umetnostno razstavo, ki vsebuje tudi nekaj uporabnih predmetov. Njihova posebnost pa naj bi bila zgolj v tem, da se jih je dotaknil čopič mlade, 25-letne ljubljanske akademske kiparke Alenke Vicelj in da so bili pozneje obdelani po običajnem postopku kovinski izdelki v naši delovni organizaciji oziroma v TOZD Posoda, keramični v Keramični industriji Liboje in porcelanski v Jugoporcelanu v Titovem Velesu. Pretežni del razstave so zavzemali umetnostni izdelki v ožjem pomenu besede. To so porcelanske plastike in emajlne plošče s figurami plesalcev in dvojic pri plesu.

Unikati Alenke Vicelj sodojo v ozek segment naše industrijske izdelave, pač tisti del, ki zadeva manjše serije, ki ga je mogoče izdelati v modelnih delavnicah in ki pomeni seveda neprimerno manjše tveganje kot »avantura« z industrijskim oblikovanjem, toda, ki lahko prinese znaten dohodek v razmeroma kratkem času.

Zamisli, ki jih je razstavila nedvomno odpirajo naši industriji kovinske, keramične in porcelanske posode, določeno usmeritev, ki je ne bi smeli spregledati. Nove zahteve tržišča po unikatih to gotovo utemeljujejo. Pri tem je mogoče celo stare, opuščene programe uspešno in kvalitetno aktualizirati. Seveda pa moramo ob vsem tem izpolnjevati tudi obveze do običajnih kupcev, katerim vsekakor dolgujemo kvalitetne industrijske izdelke za vsakdanjo rabo.

V proizvodnem programu naše DO zavzema posoda pomembno mesto. Že skoraj celo desetletje jo izdelujemo v najrazličnejših oblikah in dekorjih iz emajlirane kovine ali aluminija. Vendar pa je oblikovanje v emajlu še vedno velik izziv in ponuja dovolj možnosti za nadaljnji razvoj. Ena izmed možnosti je tudi unikatno oblikovanje. Dobro oblikovan emajliran izdelek lahko mnogo doprinese k estetskemu videzu nekega ambienta. Emajl in kovina ponujata možnost izredno lepih kombinacij, katerim se še poveča vrednost, če so ti izdelki unikatni.

V EMO smo do takšnih in podobnih zamisli že dalj časa pozorni, vrata naše tovarne smo na stežaj odprli že številnim umetnikom, razmišljamo pa tudi, kako bi lahko tovrstne stvaritve, kot izdelke višjega kvalitetnega razreda, če ne kar unikate, ponudili specializiranim trgovinam ali prodajalcem unikatov.

Razstava Alenke Vicelj je pomembna še z drugega vidika. Kiparka sodi v najmlajšo umetniško generacijo, ki je pravkar zapustila akademijo. Za družbo ni nikakor nepomembno, kako ta generacija gleda na svet in kako se odziva na izzive okolja – fizičnega in družbenega. Iz razstavljenih del je bilo videti, kako širok spekter je načela, med katerim gotovo zbuja pozornost njeno hotenje po okraševanju izdelkov (posode) za lastno rabo, težnja po individualizaciji lastnega okolja, stališče, ki ga želi ponuditi tudi drugim s svojimi unikatnimi izdelki.

BOUTIQUE EMO

V vsej zgodovini EMA je bilo razvitih veliko najrazličnejših izdelkov, ki smo jih pred leti tudi izdelovali, kasneje pa izdelavo opustili, predvsem zaradi prehoda iz ročno-obrtniške in strojno velikoserijske izdelavo.

Da bi izkoristili tudi nekaj teh izdelkov oziroma polizdelkov, za katere že obstajajo orodja, se je porajala zamisel za maloserijsko proizvodnjo emajliranih boutique izdelkov.

Razvojna skupina v programu emajlirstva je dobila nalogo, da razvije tako imenovani boutique program. Izhodišč za njegov razvoj je bilo več, med njimi tudi ohranjanje tradicije EMO, oživitev oblikovalskih in emajlir-

Pri iskanju zamisli za boutique izdelke smo se odločili, da najprej razvijemo take izdelke, ki smo jih zmožni v EMO sami oblikovati in kasneje tudi izdelati oziroma dopolniti v naši prototipni delavnici. Odločili smo se večinoma za izdelke, za katere ni potrebno izdelovati novih orodij, za izdelke, ki jih lahko maloserijsko izdelujemo.

Idejnih rešitev za boutique program nismo iskali zunaj hiše, uporabili smo domače zbrane in pozneje selekcionirane zamisli, ki smo jih uresničili na risalnih deskah, v prototipni delavnici, v emajlirskem laboratoriju in emajlirnici. To so izdelki oplemeniteni z najraznovrstnejšimi dekorji in

Za program razvoja DO EMO pomeni nov dosežek v tehnologiji proizvodnje v emajlu, za ljudi, ki so s tovrstnim oblikovanjem kakorkoli povezani, pa novo, še neizživeto področje dela.

dodatki, polizdelki, kombinacije raznih kozic z lesenimi oprijemali, emajlirani krožniki kot okrasni artikli, modifikacije obstoječih izdelkov oziroma polizdelkov, posodice za začimbe, emajlirane vrtnice, emajlirane kljuge za vrata, posode s turističnimi motivi, itd.

Vsi člani kolektiva ste prav tako povabljeni k sodelovanju za oblikovanje boutique programa. Ne glede na to, na katerem področju dela ste zaposleni, predstavljate

Predstavitve prvih emajliranih boutique izdelkov v posebni sobi jedilnice so se udeležili v glavnem vsi naši sodelavci in sodelavke s področja trženja in področja razvoja ter nekateri vodstveni in vodilni delavci.

skih aktivnosti, reklama in kvaliteta na tržišču, možnosti prodaje emajliranih boutique izdelkov na najrazličnejših trgih, prenos nekaterih dobrih zamisli tudi na ostalo posodo, itd.

V I. kvartalu smo v razvojni skupini razvili in 26. 4. 1985 v posebni sobi jedilnice že predstavili prve emajlirane boutique izdelke, ki naj bi bili podlaga za odločitev za tovrstno proizvodnjo v EMO.

O boutique programu, oziroma tej razvojni usmeritvi, ki se je v naši delovni organizaciji začrtala v zadnjih letih, je spregovoril vodja službe razvoja dipl. ing. Milač Tomaž.

Emajl in kovina – možnost izredno lepih kombinacij, katerim še povečamo vrednost, če so ti izdelki unikatni.

tudi vi vir zamisli za EMO boutique izdelke.

Vaše predloge oziroma zamisli lahko posredujete razvojni skupini za področje posode (tel 546). Če pa smatrate, da ima zamisel »večjo težo«, jo zaščitite pri našem referentu za industrijsko lastnino. Zamisli za boutique izdelke morajo zadostiti pogojem enostavne strojne izdelave in zahtevam tehnologije emajliranja.

Razvojno delo in patent

KAKO SE IZOGNITI KRŠITVI PATENTOV

Patentirani izum je zaščiten pred zakonito eksploatacijo, to je pred nedovoljeno gospodarsko uporabo in dejanjem v promet izdelkov, izdelanih po izumu, in to na teritoriju in po zakonodaji tiste države, kjer je bila zaščita uveljavljena.

Tisti, čigar pravica je bila kršena, lahko zahteva poleg odškodnine tudi, da se storilcu prepove nadaljnja kršitev. To pa seveda za kršilca pomeni, da bo z ustreznega trga izločen.

Postavlja se torej vprašanje, kaj in kje proizvajati in prodajati, da ne bi kršili tujih patentov.

(nadaljevanje in konec)

Najudobnejša pot je plačana uporaba tujega znanja (licenca, kooperacija). V tem primeru prodajalec znanja prevzame del rizika kršitve patentov. Ta najudobnejša pot pa dolgoročno vodi v tehnološko zaostajanje in odvisnost, predvsem pa docela destimulira lastne razvojne potenciale.

Idealen primer, da bi izdelovali in prodajali izdelek, rezultat lastnega razvoja, ki bi bil pomembno različen od vseh patentov, je žal iluzoren.

Nemogoče je pregledati celotni svetovni fond patentov.

Kaj torej storiti?

Odgovor ni niti kratek niti

enostaven, predvsem pa je od primera do primera različen, zahteva obilico strokovnega dela in včasih tudi stroškov. Rezultat je zmanjšanje rizika kršitve patentov, povsem zanesljivo odgovoriti pa ga žal ni mogoče.

Postopke si bomo kratko ogledali na dveh značilnih primerih: 1. ob razvoju novega izdelka,

2. pri izdelku, ki je že na trgu, ko ugotovimo obstoj nevarnega patentnega dokumenta.

1. Ob razvoju novega izdelka

Ob odločitvi o razvoju novega izdelka je potrebno izdelati retrospektivno patentno poizvedbo, to je, poiskati vse patente za obdo-

bje npr. 5 do 10 let nazaj, ki se tičejo novega izdelka. Razvoj lahko nato krene po originalni poti, lahko pa uporabi kakšno od znanih in patentiranih rešitev. V tem primeru je potrebno preveriti v katerih državah je takšna rešitev patentirana in ali so patenti veljavni. Če so patenti veljavni in se države patentiranja prekrivajo z našimi potencialnimi trgi, je kopiranje najpametneje opustiti, kajti neugodne posledice so skoraj zanesljive.

Če razvoj sledi vzorcu, ki ga izdeluje druga firma, je poizvedba nekoliko enostavnejša, saj je običajno potrebno preveriti le patente te firme.

Ko je razvoj zaključen, včasih pa tudi v vmesnih fa-

zah, je potrebno preverjati rešitve. Običajna pot je ponovna, ožje definirana poatentna poizvedba, ki jo grobo analizira razvijalec, eventualne patente s podobnimi rešitvami pa mora proučiti še patentni inženir, ki tudi svetuje, kako zaobiti patent, če je to potrebno.

Izdelek, ki je v razvoju šel skozi takšna preverjanja, ima razmeroma dobre možnosti, da je »patentniško čist«.

2. Pri izdelku, ki je že na trgu, ko ugotovimo obstoj nevarnega patentnega dokumenta

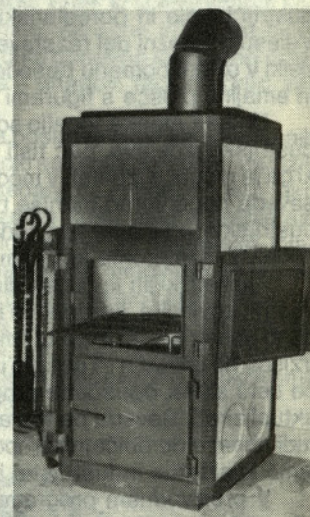
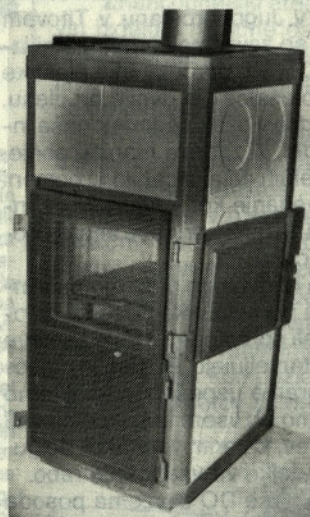
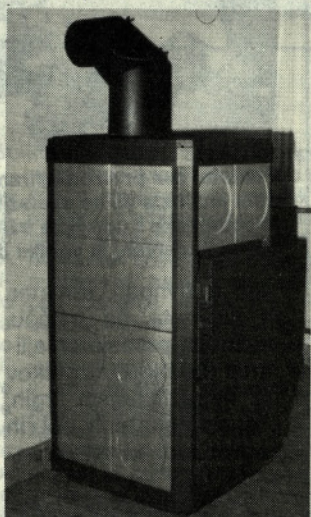
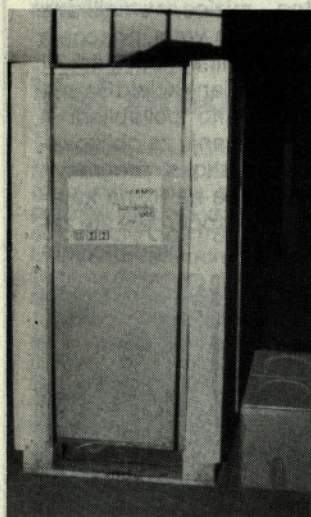
Signal, da z izdelkom, ki je že na trgu, patentniško nekaj ni v redu, pride običajno od lastnika ustreznega patenta ali pa od kupca. V takšnem primeru je potrebno najprej ugotoviti ali obstajajo in kakšne so patentne pravice, ki naš izdelek ogrožajo. Preveriti je torej potrebno pravni status patenta, to je ali je to patentna prijava ali podeljen patent in če je patent podeljen, ali je še veljaven. Na osnovi patentne prijave namreč lastnik patenta običajno ne iz-

vaja sankcij proti kršitelju, saj ne ve zanesljivo ali bo patent kasneje sploh podeljen.

V kolikor pa smo s svojim izdelkom trčili v že podeljen patent, je manevrskega prostora manj. Potrebno je pregledati ustrezní patent in z analizo patentnih zahtevkov oceniti ali ga dejansko kršimo. Takšno oceno je smiselno zahtevati od patentnega strokovnjaka države, ki je patent podelila. Če je podana ocena, da je patent kršen, preostane le umik s tega trga ali pa patentna licenca. Če naša ocena kaže, da patent ni kršen, lastnik patenta pa se s tem ne strinja, odloči seveda sodišče. Sodni stroški in stroški advokatov pa so običajno izredno visoki, izid pa negotov.

Smiselno je torej nov izdelek patentniško preverjati že v fazi nastajanja, kajti kasnejša presenečenja imajo lahko zelo neprijetne posledice.

Bojan Sešel
Ignac Jevnišek

Kaminska peč na trda goriva

EMO ima že vrsto let izkušnje na področju konstruiranja in izdelave toplotnih naprav od trajnožarnih kaminov, oljnih peči za individualno gretje, do večnamenskih kotlovníc za toplotno oskrbo večjih naselij.

Preskrba z energetskimi viri za individualno potrošnjo je tudi nas prisilila, da se s svojimi izdelki prilagodimo zahtevam, ki se postavljajo na tržišču.

Tako se je kontinuiran razvoj individualnih kurišč nadaljeval v razvoj novega ogrevala, ki smo ga imenovali kaminska peč, katere proizvodnja je že stekla v obratu TOZD Radiatorji. Tokrat je predstavljena oblikovno izboljšana izvedba kaminske peči STYRIA.

Tehnični podatki:

nazivna moč 10 kW
minimalna moč 3,3 kW
velikost ogrevanega prostora 60-90 m³
premer dimniškega priključka Ø 150 mm
dimenzije 1100 x 500 x 540 mm

IZVEDBE: s kovinskim in keramičnem oplaščenjem

1. Kaminska peč STYRIA – v keramičnem oplaščenju
Peč je pripravljena za prodajo. V manjši embalaži se nahajajo keramične ploščice, ki se vgradijo na mestu postavitve peči.

2. Montaža kaminske peči – odstranitev pokrova,

– vstavljanje keramičnih ploščic,
– priključitev na dimnik.

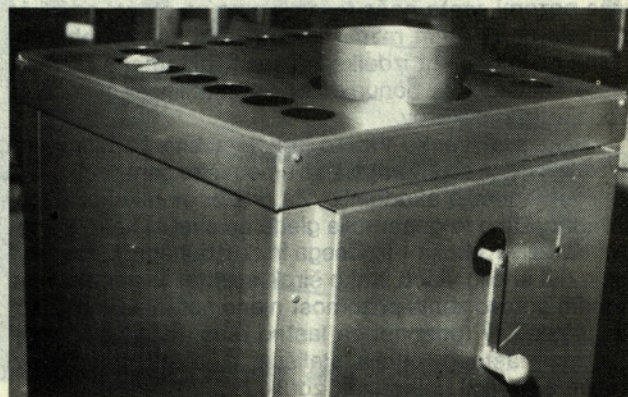
3. Kurjenje pri zaprtih vratcih
V peči je možno kuriti različne vrste premogov, lesa, lesnih in drugih odpadkov. Zaradi večjega kurišča je možno nalaganje in kurjenje večjih kosov lesa. Peč reguliramo z regulatorjem na spodnjih vratcih. Dosegamo optimalen izkoristek goriva.

4. Kurjenje pri odprtih vratcih
Ogrevanje je tudi mogoče pri odprtih nalagalnih vratcih. Kurimo samo suha drva. Izpadanje letečih ogorkov preprečimo z dekorativno mrežo. Kurjenje poteka kot pri klasičnem zidnem kamini. Loputo za direkten prehod dimnih plinov v dimnik obrnemo navzgor.

5. Priprava jedi na žaru

V kaminski peči STYRIA je mogoče enostavno pripraviti jedila na žaru, kar pri drugačnih vrstah peči na trdna goriva ni bilo mogoče.

Jedila pečemo na žerjavici iz oglja ali žerjavici, ki je nastala iz zgoralega lesa; enako kot pri odprtih zidanih kaminih. V posebej zato pripravljene uture vstavimo kovinski pekač. Rešetka pekača je premična tako, da jo je mogoče med pečenjem izvlačiti.

Zakaj lahko datum upokojitve odločilno vpliva na višino pokojnine?

Jože KUHELJ

diplomirani pravnik

Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji

I.

Vse od 8. januarja 1968 igra datum upokojitve pomembno vlogo pri kasnejši višini pokojnine. Odločitev v času veljavnosti temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju² oziroma zakona temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa je bila manj pomembna in odločilna, kot je to sedaj.

V času veljavnosti temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju in v sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja, katerega temelje je določal zvezni zakon, sprejel v letu 1972, pa tudi v novem, uveljavljenem v letu 1982, je podlaga za oblikovanje pokojninske osnove osebni dohodek, dosežen v določenem obdobju pred upokojitvijo. Po temeljnem zakonu o pokojninskem zavarovanju je bilo to obdobje petih let. Po prejšnjem zveznem zakonu je bilo to mesečno povprečje osebnih dohodkov, ki jih je zavarovanec dobil v zadnjih desetih letih zavarovanja pred uveljavitvijo pravice do pokojnine ali v katerikoli zaporednih desetih letih zavarovanja po zavarovančevi izbiri. Po novem zveznem zakonu je to mesečno povprečje osebnih dohodkov, ki jih je zavarovanec dobil v katerikoli zaporednih desetih letih zavarovanja ko so zanj najugodnejši. V obeh sistemih so se za izračun pokojninske osnove upoštevali osebni dohodki, doseženi od vključno leta 1966 dalje.

Po zveznem zakonu iz leta 1972 so se osebni dohodki iz prejšnjih let zavarovanja valorizirali tako, da so ustrezali gibanju povprečja osebnih dohodkov na območju skupnosti iz koledarskega leta, ki mu je sledilo zadnje leto zavarovanja, iz katerega je bil vzet osebni dohodek za izračun pokojninske osnove. Družbeni dogovor, ki naj bi sicer določal, iz katerega koledarskega leta se vzame povprečje osebnih dohodkov za valoriziranje osebnih dohodkov iz prejšnjih let, pa sploh ni bil sklenjen. Osebni dohodki iz prejšnjih let dela so se torej valorizirali na vrednost **predzadnjega leta desetletnega obdobja**, ki je bilo podlaga za izračun pokojninske osnove. Če se to desetletno obdobje ni pokrivalo z zadnjim desetletjem dejanskega dela, je bilo zato, da smo ugotovili vrednost pokojnine na dan prenehanja delovnega razmerja, le-to potrebno predhodno uskladiti, upoštevajoč sklepe o uskladitvi pokojnin, ki jih je sprejela skupnost. Pri tem je bilo odločilno, kateri osebni dohodek je bil kot zadnji upoštevan za izračun pokojninske osnove.

V času veljavnosti tega sistema je zavarovanec kot dan pridobitve pravice do pokojnine lahko določil katerikoli dan po izpolnitvi pogojev za pokojnino. Uživanje pravice do pokojnine je bilo pogojeno s prenehanjem delovnega razmerja. Ko je zavarovanec prenehal z delovnim razmerjem, je imel možnost izbirati med toliko pokojninami, kolikor je bilo do tedaj možnih kombinacij (povprečja osebnih dohodkov iz zaporednih desetih let). **Pri tem dejstvu, da so posamezne kombinacije segale tudi v čas, ko sicer še ni izpolnjeval pogojev za pokojnino, ni bilo pomembno.** Iskal je pač tisto pokojnino, ki je bila zanj najugodnejša, pri čemer se je vrednostna primerljivost pokojnin, izračunanih na podlagi osebnih dohodkov iz prejšnjih obdobj, zagotovila z ustreznimi uskladitvami, upoštevajoč sklepe o uskladitvah pokojnin. V bistvu je v vseh teh primerih šlo za fikcijo, da zavarovanec že v času prve možne kombinacije izpolnjuje pogoje za pokojnino. Fikcija je šla tako daleč, da se je pokojnina odmerila v odvisnosti od dopolnjene pokojninske dobe, na dan uveljavljanja pravice do pokojnine, ne pa od pokojninske dobe, ki jo je dopolnil ob koncu prvega desetletja. Takšno interpretacijo določbe zveznega zakona je poznala le naša republika, druge so bile dosti bolj restriktivne.

Novi zvezni zakon je valorizacijo osebnih dohodkov za izračun pokojninske osnove v načelu popolnoma spremenil. Določa namreč, **da se osebni dohodki iz prejšnjih let zavarovanja valorizirajo glede na gibanje povprečja osebnih dohodkov vseh zaposlenih na območju republike oziroma avtonomne pokrajine v zadnjem letu dela.**⁴ Kot zadnje leto dela se vzame koledarsko leto, v katerem je zavarovanec delal in dobil osebni dohodek najmanj za šest mesecev dela. Ta določba pa je zaenkrat le načelne narave. Dan, ko se bo začel uporabljati takšen način valorizacije osebnih dohodkov, je odložen in ga bo določila skupščina SFRJ ob sprejetju družbenega plana Jugoslavije za obdobje 1986–1990. **Do tedaj pa se osebni dohodki pri odločanju pokojninske osnove valorizirajo glede na povprečje osebnih dohodkov iz leta pred zadnjim letom dela.**⁵

Po novem se torej osebni dohodki za izračun pokojninske osnove valorizirajo ne glede na to, kako daleč nazaj z njimi posežemo (vendar največ do leta 1966) na vrednost predzadnjega leta dela. Na videz med novim in starim načinom ni razlik. Pa vendarle so! Novi način je tehnično gledano enostavnejši, saj v vsakem primeru, ne glede na to, ali gre za

prvo možno desetletno obdobje ali katerokoli drugo, z izračunom, kot ga določa, takoj dobimo vrednost pokojnine na dan pričetka uživanja pokojnine, če je ta dan istoveten z dnem prenehanja delovnega razmerja. Če je med prenehanjem delovnega razmerja in pričetkom uživanja pokojnine daljše obdobje, je tudi te pokojnine treba predhodno uskladiti. V vseh primerih je, za razliko od prejšnjega sistema, uskladičev enaka, ne glede na to, katero desetletno obdobje je bilo podlaga za izračun pokojninske osnove.

Zavarovanec tudi po novem pridobi pravico do pokojnine z dnem izpolnitve pogojev zanj.⁶ Višino pokojnine mu lahko določimo le, če preneha z delovnim razmerjem! Le v tem primeru je namreč možna realizacija določbe o valorizaciji osebnih dohodkov iz prejšnjih let zavarovanja na vrednost predzadnjega leta dela! Zavarovanec po novem sicer tudi razpolaga z možnostjo postavitve datuma pridobitve pravice katerikoli dan po izpolnitvi pogojev zanj, uživati pa more to pravico le, če preneha z delovnim razmerjem ali zavarovanjem. Če tedaj ne preneha z zavarovanjem, ima akt, ki mu ga je skupnost sicer v tem primeru dolžna izdati, le deklarativno naravo ugotovitve o izpolnitvi pogojev za pravico, ne pa tudi izvršljivo, ker niso izpolnjeni pogoji za njegovo izdajo.

II.

Pokojnine se zato, da se ohranja njihova realna vrednost, usklajujejo. V prejšnjem sistemu je bila do leta 1980 uskladičev pokojnin možna na podlagi gibanj življenjskih stroškov in tudi na podlagi gibanj osebnih dohodkov. Od leta 1980 dalje se pokojnine obvezno usklajujejo le na podlagi gibanj nominalnih osebnih dohodkov vseh delavcev, zaposlenih na območju republike ali avtonomne pokrajine. Prejšnji zvezni zakon ni določal obveznega usklajevanja pokojnin z gibanjem nominalnih dohodkov že med letom, temveč je prepuščal celotno izvedbo uskladičev skupnostim. Vse skupnosti so se že v času veljavnosti zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja iz let 1972 dokaj redno in v skladu z republiškimi ali pokrajinskimi zakoni oziroma samoupravnimi splošnimi akti posluževale možnosti uskladičev pokojnin med letom. V bistvu je sistem usklajevanja pokojnin v večini primerov funkcioniral tako, kot to določa novi zvezni zakon v prvem in drugem odstavku 30. člena.

Pokojnine so se uskladile med letom za določen odstotek, v začetku koledarskega leta pa je bila opravljena dokončna uskladičev pokojnin glede na to, koliko so v preteklem letu porasli nominalno osebni dohodki zaposlenih (oziroma tedaj, ko je bilo to še dopustno – življenjski stroški). **Tako med letom in tudi v začetku koledarskega leta so se uskladile le tiste pokojnine, pri katerih za izračun pokojninske osnove niso bili upoštevani osebni dohodki, doseženi v tem letu.** Uskladile se torej niso pokojnine, uveljavljene po 30. juniju! Razlog takšni odločitvi je bil jasen. Če bi uskladili tudi te pokojnine, bi bili ti upokojeanci v bistveno boljšem položaju kot upokojeanci, ki so uveljavili pravico do pokojnine pred navedenim datumom. Pri njih bi bil osebni dohodek iz zadnjega leta desetletnega obdobja upoštevan kar dvakrat. Prvič, z minimalnim učinkom (tako kot pri tistih, ki so se upokojili pred tem datumom) – v eni desetini, v pokojninski osnovi in s tem tudi pokojnini. V tem primeru je bil to seveda individualno dosežen osebni dohodek. Drugič, še v obliki republiškega povprečja kot faktor povečanja, s katerim bi se uskladile tudi te pokojnine glede na zakonsko obveznost. S takšnim povečanjem bi ti upokojeanci bili celo v boljšem položaju, kot bi sicer bili, če bi se jim osebni dohodki za izračun pokojninske osnove valorizirali na zadnje leto desetletnega obdobja.

To dejstvo nedvomno potrjuje naslednji praktični primer, pri katerem zaradi enostavnejših izračunov predpostavljamo, da so se zavarovancu gibali osebni dohodki tako kot povprečni osebni dohodki zaposlenih in tudi zneskovno ustrezali povprečju teh osebnih dohodkov. V bistvu gre za popolnoma hipotetični primer, ki je v stvarnosti komaj mogoč. Ne glede na to je dovolj dober kazalnik prejšnje trditve. V stvarnih razmerah imamo le odstopanja navzgor ali navzdol.

Povprečni osebni dohodek v letu 1982 je znašal 14.365 din, v letu 1983 18.259 din, za leto 1984 pa ocenjujemo, da bo znašal 26.841 din (47 % več kot v letu 1983). Zavarovančeva polna pokojnina bi, če bi odšel v pokoj do 30. junija 1984, znašala do tega dne 12.540,90 din ($9 \times 14.365 \text{ din} + 1 \times 18.259 \text{ din} : 10 = 14.754 \text{ din} \times 85 \% = 12.540,90 \text{ din}$).⁸ S 1. julijem 1984 bi pokojnina že bila deležna uskladičev in nato tudi vseh naslednjih, tako da bi 1. januarja 1985 znašala 18.435,12 din (torej 47 % več!). Polna pokojnina, uveljavljena po 30. juniju, pa bi znašala 16.249,25 din ($9 \times 18.259 \text{ din} + 1 \times 26.841 \text{ din} : 10 = 19.117 \text{ din} \times 85 \% = 16.249,25 \text{ din}$), če bi jo uskladili tako kot pokojnino, uveljavljeno pred tem datumom, pa bi znašala 1. januarja 1985 kar 23.886,69 din. (Če bi veljal princip valorizacije osebnih dohodkov iz prejšnjih let na zadnje leto, bi znašala 22.814,85 din! Pri takšni valorizaciji bi torej v kon-

kretnem primeru presegala pokojnino, pri kateri so se osebni dohodki za izračun pokojninske osnove valorizirali na zadnje leto obdobja za 4,7 %!

Enak princip usklajevanja pokojnin je določen z novim zveznim zakonom, republiški zakon pa posebej določa, da se pokojnine, pri katerih je leto, iz katerega se upošteva gibanje nominalnih osebnih dohodkov vseh zaposlenih za uskladitev pokojnin med letom, zadnje leto dela, ne uskladijo.⁹

III.

Datum upokojitve je že po prejšnjem zakonu igral pomembno vlogo. Še večji pomen pa je dobil z uveljavitvijo novega zveznega zakona. Zakaj? Določitev datuma upokojitve vpliva na prvo uskladitev pokojnin! Dejstvo, da se osebni dohodki iz prejšnjih let zavarovanja valorizirajo na predzadnje leto dela (oziroma so se na predzadnje leto desetletnega obdobja) in dokaj dinamična gibanja nominalnih osebnih dohodkov, ki so podlaga za izračun pokojninske osnove in tudi za uskladitev pokojnin, še zlasti v zadnjih letih, vplivajo na to, da so pokojnine, uveljavljene v različnih obdobjih, **obvezno** različne samo iz teh razlogov, ki izhajajo neposredno iz samega zakona. Valorizacija osebnih dohodkov na predzadnje

leto desetletnega obdobja oziroma predzadnje leto dela namreč vsakega pokojenca, brez izjeme, že v startu prikrajša. Prikrajšanje je tem večje, čim večji je porast povprečnih osebnih dohodkov vseh zaposlenih v zadnjem letu v primerjavi s predzadnjim letom. Pri tem ni pomembno ali gre za predzadnje leto desetletnega obdobja ali predzadnje leto dela, torej določbe starega ali novega zveznega zakona! Prikrajšanje se da tudi približno ovrednotiti. Ustrezno približno devetim desetim porasta povprečja nominalnih osebnih dohodkov vseh delavcev, zaposlenih na območju republike ali pokrajine. Točen delež prikrajšanja je moč ugotoviti le ob upoštevanju individualnega porasta osebnih dohodkov vsakega zavarovanca, doseženega v zadnjem letu desetletnega obdobja (ali po novem v zadnjem letu dela).

Tudi tu bomo zato, da dokažemo naše trditve, pokazali praktičen primer, ki navedene ugotovitve v celoti potrjuje. Da bo prikaz čim enostavnejši, bomo prav tako izhajali iz idealne predpostavke, da so se osebni dohodki zavarovancev, ki jih primerjamo, gibali v višini povprečja osebnih dohodkov vseh zaposlenih na območju republike! Da dokažemo, da tudi prejšnji način izračunavanja pokojninske osnove daje enake anomalije kot novi, bomo preračunavanje opravili, kot da sprememb v sistemu sploh ne bi bilo. Zaradi lažje primerljivosti izračune prikazujemo v razpredelnici:

Leto	Povprečni osebni dohodek din	Odst. porasta v primer. s predl. letom	Zneski pokojnin za polno pokojninsko dobo, če je bil za izračun pokojninske osnove upoštevan osebni dohodek iz obdobja:									
			66-75	67-76	68-77	69-78	70-79	71-80	72-81	73-82	74-83	75-84
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1966	824	32,3 %	9x	9x	9x	9x	9x	9x	9x	9x	9x	9x
1967	910	10,4 %	2.815	3.521	4.068	4.844	5.903	7.393	8.767	11.404	14.365	18.259
1968	997	9,6 %	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x
1969	1.148	15,1 %	3.521	4.068	4.844	5.903	7.393	8.767	11.404	14.365	18.259	26.841
1970	1.376	19,9 %	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-
1971	1.643	19,4 %	uskl.	uskl.	uskl.	uskl.	uskl.	uskl.	uskl.	uskl.	uskl.	-
1972	1.935	17,0 %										
1973	2.241	15,8 %										
1974	2.815	25,6 %										
1975	3.521	25,1 %										
1976	4.068	15,5 %										
1977	4.844	19,1 %										
1978	5.903	21,9 %										
1979	7.393	25,2 %										
1980	8.767	18,6 %										
1981	11.404	30,1 %										
1982	14.365	26,0 %										
1983	18.259	27,1 %										
1984	26.841*	47,0 %										
Znesek pokojnine												
1. 1. 1985	din		18.704	20.066	19.534	19.134	18.685	19.603	18.070	18.581	18.434	16.249
Razlika do idealne pokojnine			22 %	13,7 %	16,8 %	19,2 %	22,1 %	16,4 %	26,2 %	22,8 %	23,7 %	40,4 %

Razpredelnico se bere takole: v drugi koloni so zneski povprečnih osebnih dohodkov vseh zaposlenih, doseženi po podatkih Zavoda SR Slovenije za statistiko v obdobju januar-december v posameznem letu; v koloni tri so odstotki porasta povprečnih osebnih dohodkov v posameznem letu v primerjavi z letom poprej; v kolonah štiri do trinajst prikazujemo izračune pokojninskih osnov (glede na to, da smo uporabili idealen primer, je tehnika izračuna pokojninske osnove enaka kot v prvem primeru, ki smo ga podrobno opisali). Pokojnine smo izračunavali tako, da smo predpostavljali, da so vsi zavarovanci odšli v pokoj s polno pokojninsko dobo, torej smo jo odmerili v višini 85 % pokojninske osnove. Te pokojnine smo nato, upoštevajoč leto, ki je bilo kot zadnje upoštevano za izračun pokojninske osnove, uskladili na podlagi sklepov o uskladitvah pokojnin, ki jih je sprejela skupnost, in dobili vrednost pokojnin na dan 1. januarja 1985. V naslednji vrsti smo izračunali odstotke zaostajanja pokojnine, uveljavljene v posameznem obdobju za idealno pokojnino. Pod tem pojmom smi imeli v mislih znesek pokojnine, do katerega bi bil zavarovanec upravičen, če bi se osebni dohodki za izračun pokojninske osnove valorizirali na vrednost zadnjega leta desetletnega obdobja.

Izračuni nam prikažejo razlike, do katerih prihaja v idealnih razmerah, ki so sicer le teoretično možne. V dejanskih razmerah so le-te vsekakor večje, pa tudi manjše, odvisno pač od gibanja individualnih osebnih dohodkov v posameznih letih. Kaj potrjujejo računi? Trditev, da je upokojenec, pri katerem je bil porast osebnih dohodkov v zadnjem letu desetletnega obdobja, ki je bil upoštevan za izračun pokojninske osnove najnižji s predzadnjim letom, v najboljšem položaju. To je upokojenec, pri katerem je bilo zadnje leto desetletnega obdobja leto 1976 (porast 15,5 %), sledi mu upokojenec, pri katerem je bilo zadnje leto desetletnega obdo-

bja leto 1980 (18,6 %), itd. Razlike ustrezajo približno (zaradi tega, ker zneskov nismo računali na pare) devetim desetim porasta povprečja osebnih dohodkov v zadnjem letu obdobja, ki je bilo upoštevano za izračun pokojninske osnove. V najslabšem položaju je upokojenec, pri katerem je zadnje leto desetletnega obdobja leto 1984 (47 %). Razlike so izključno posledica določenega načina oblikovanja pokojninske osnove, ne pa uskladitev! Če bi se osebni dohodki valorizirali na zadnje leto dela, navedenih razlik sploh ne bi bilo. V tem praktičnem prikazu bi, če bi bil uveljavljen takšen način izračunavanja pokojninske osnove, vse pokojnine, ne glede na to, kdaj so bile uveljavljene, bile enake. V dejanskih razmerah bi bile razlike med pokojninami le posledica različnih osebnih dohodkov, ne pa tudi različnega datuma odhoda v pokoj.

Rast povprečnih osebnih dohodkov po upokojitvi se glede na to, da se pokojnine usklajujejo z gibanji nominalnih osebnih dohodkov v celoti upošteva. Izpad predstavlja torej le 9/10 povprečnega porasta nominalnih osebnih dohodkov v zadnjem letu desetletnega obdobja. Čim večji je, večji je zaostanek in obratno, čim manjši je, manj zaostajajo te pokojnine.

Da gre izključno za ta izpad, vidimo v naslednjem shematičnem prikazu oblikovanja pokojninske osnove in usklajevanja pokojnin: tabela na 76. str.

Razpredelnico beremo takole: npr. upokojencu, pri katerem je bil za izračun pokojninske osnove upoštevan kot zadnji dohodek iz leta 1975, se je pokojnina prvič dokončno uskladila 1. 1. 1977 za 15,5 %, torej za toliko, za kolikor je porastel povprečni osebni dohodek v letu 1976 v primerjavi z letom 1975. Ker se osebni dohodki valorizirajo na predzadnje leto desetletnega obdobja, je torej ta upokojenec prikrajšan za 9/10 porasta osebnega dohodka v letu 1975, ki je bilo kot zadnje upoštevano za

izračun pokojninske osnove. Vsi nadaljnji porasti so kasneje upoštevani ob uskladitvi.

Leto upokojitve (obvezno druga polovica leta)	Odstotek porasta osebnega dohodka v zadnjem letu	Datum prve dokončne uskladitve pokojnine	Skupni odstotek uskladitve	Izpeljava prve uskladitve
1975	25,1 %	1. 1. 1977	15,5 %	(v celoti)
1976	15,5 %	1. 1. 1978	19,1 %	1. 8. 77 za 4 % + 60 din 1. 1. 78 za 10 % + 2 %
1977	19,1 %	1. 1. 1979	21,9 %	1. 7. 78 za 7 % 1. 1. 79 za 12 % in 1,8 %
1978	21,9 %	1. 1. 1980	25,2 %	1. 7. 79 za 10 % 1. 1. 80 za 10 % in 3,5 %
1979	25,2 %	1. 1. 1981	18,7 %	1. 9. 80 za 6 % 1. 1. 81 za 12 %
1980	18,6 %	1. 1. 1982	30,1 %	1. 7. 81 za 8 % in 10 % 1. 1. 82 za 9,4 % in 0,1 %
1981	30,1 %	1. 1. 1983	26,0 %	1. 7. 82 za 10 % 1. 10. 82 za 6 % 1. 1. 83 za 5 % in 2,9 %
1982	26,0 %	1. 1. 1984	27,1 %	1. 1. 83 za 4,5 % in 1 % 1. 1. 84 za 11 % in 8,5 %
1983	27,1	1. 1. 1985	47,0 %	1. 1. 84 za 7 %, 11 % in 4 % 1. 1. 85 za 15 % in za 3,5 %
1984	47,0 %	1. 1. 1986	-	-

Upokojencu, pri katerem je bil izračun pokojninske osnove upoštevan kot zadnji osebni dohodek iz leta 1976, se je pokojnina prvič dokončno uskladila s 1. 1. 1978 za 19,1 %, torej za toliko, za kolikor je poraslo povprečje osebnih dohodkov v letu 1977 v primerjavi z letom 1976. Le-ta je prikrajšan za 9/10 porasta osebnih dohodkov v letu 1976, vsi nadaljnji porasti so upoštevani ob uskladitvi itd.

Upokojenci so torej deležni vseh povečanj povprečja osebnih dohodkov po upokojitvi z datumi zamikom. Izpad predstavlja le vpliv zadnjega leta desetletnega obdobja, iz katerega je bil upoštevan osebni dohodek za izračun pokojninske osnove.

Po prejšnjem zveznem zakonu je upokojenec, s tem da se je lahko odločil za **katerokoli zaporedno desetletje osebnega dohodka in valorizacijo na predzadnje leto izbranega desetletja, imel možnost izbire tistega obdobja, v katerem je bila rast osebnih dohodkov v zadnjem letu izbranega desetletja najnižja**. Zato pretežen del upokojencev, ki so uveljavili pokojnine po prejšnjih, prejema pokojnino, odmerjeno od pokojninske osnove, izračunane na podlagi osebnih dohodkov, doseženih v obdobju 1967–1976! Tudi to dejstvo potrjuje naše ugotovitve. Izjem je zelo malo. Med njimi so le tisti, ki so dosegli izrazito višje osebne dohodke v kasnejših letih, in tisti, ki možnosti izbire sploh niso imeli (invalidski upokojenci, uživalci družinskih pokojnin po mlajših zavarovancih).

Začasna ureditev novega načina oblikovanja pokojninske osnove v skladu s predhodnimi določbami zveznega zakona povzroča enake posledice kot prejšnji način. Možnost izbire pa je bistveno zožena. Vpliv večje ali manjše rasti povprečja osebnih dohodkov vseh zaposlenih v zadnjem letu dela se ne prenaša le na zadnje desetletje, tako kot je bilo to pri starem načinu oblikovanja pokojninske osnove, temveč na **vse možne kombinacije različnih desetletnih obdobj**. Tako je zavarovancu na voljo le izbira upokojitve pred 30. junijem ali po tem datumu. Nekateri takšno možnost imajo, drugi pa je sploh nimajo (invalidnost, smrt, prenehanje delovnega razmerja po sili zakona itd.). Svetovanje, kdaj v pokoj, je glede na negotove prognoze o rasti povprečja osebnih dohodkov vseh zaposlenih v posameznem letu, ki so na voljo v prvi polovici, izredno zahtevno in odgovorno, v bistvu pa komaj mogoče, če upoštevamo gibanje v zadnjih dveh letih!

Med vsemi upokojenci, ki so imeli možnost uveljaviti pokojnino po določbah prejšnjega ali novega zveznega zakona, so najbolj prikrajšani prav upokojenci, pri katerih je bilo (ali bo) leto 1984 njihovo zadnje leto dela. V tem letu bo namreč, upoštevajoč do sedaj razpoložljive ocene o porastu nominalnih osebnih dohodkov, dosežena daleč najvišja rast v zadnjih dvajsetih letih.

IV.

Kako omiliti vpliv nadpovprečne rasti nominalnih osebnih dohodkov na raven pokojnin, uveljavljenih v različnih obdobjih? Odgovor na to vprašanje je zelo enostaven. Našel ga je že zakonodajec sam.¹⁰ Z valorizacijo osebnih dohodkov iz prejšnjih let zavarovanja na zadnje leto dela bodo razlike med pokojninami, ki nastajajo zaradi v zakonu določene tehnike izračunavanja pokojninske osnove, predvsem pa zaradi nenormalnih gibanj osebnih dohodkov zaposlenih, v celoti odpadle. Z izpeljavo uskladit-

ve pokojnin v skladu z določbami¹¹ novega zveznega zakona bo v bistvu vzpostavljeno idealno stanje, ki zagotavlja, da bo položaj upokojenca v celoti ustrezal položaju, ki ga je imel kot delavec v združenem delu.

V zaostrenih gospodarskih razmerah, ko je na voljo vedno manj družbenega proizvoda za zadovoljevanje in splošnih potreb, postaja vprašljiva že realizacija določb o usklajevanju pokojnin, kaj šele o novem izračunu pokojninske osnove. Obe namreč terjata bistveno več sredstev, namenjenih za potrebe pokojninskega in invalidskega zavarovanja, kot jih namenjamo sedaj.

Situacija postaja vendarle tako kritična, da iščemo poti, kako omiliti posledice nenormalnih gibanj nominalnih osebnih dohodkov na kakšen drug način. Razmišljanja gredo v več smeri. Naj navedemo le nekatera najbolj aktualna:

- začasno dopustiti možnost postavitve datuma upokojitve v prvo polovico leta, čeprav je delovno razmerje dejansko prenehalo v drugi polovici leta;

- izhajati iz postavke, da je z valorizacijo osebnih dohodkov na predzadnje leto dela po zakonu mišljeno predzadnje leto dela pred izpolnitvijo pogojev za pravico do pokojnine. Že tedaj je možno izdati akt o pravici, ki bi bil izvršljiv, čeprav zavarovanec ne bi prenehal z delom. Ko bi dejansko prenehal z delom, bi imel možnost izbire;

- sploh dopustiti izbiro datuma upokojitve po starem, izračun pokojninske osnove pa bi tekel po novem. V tem primeru bi bilo zadnje leto dela katerokoli leto dela po izpolnitvi pogojev za priznanje pravice do pokojnine;

- predčasno izpeljati uskladitev pokojnin, pri katerih je bil za izračun pokojninske osnove upoštevan osebni dohodek iz leta, v katerem je bil zabeležen nenormalen porast povprečja nominalnih osebnih dohodkov, in sicer z vsakokratnimi sklepi skupnosti o uskladitvah pokojnin, ali pa sistemsko urediti to vprašanje v družbenem dogovoru o usklajevanju pokojnin;

- izpeljati določbo zveznega zakona o valorizaciji osebnih dohodkov za izračun pokojninske osnove na zadnje leto dela (ali zadnje leto obdobja desetih let, ki je bilo podlaga za izračun pokojninske osnove) ob minimalnem povečanju potrebnih sredstev za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. To bi bilo možno izvesti ob sočasni spremembi lestvice za odmero pokojnine.

Izhajajoč iz prikazanih ugotovitev, ciljev, ki jih je zasledoval zakonodajalec z načelno ureditvijo načina oblikovanja pokojninske osnove in usklajevanja pokojnin, bi bili najprimernejši rešitvi opisanega problema v predčasnih uskladitvah pokojnin upokojencev, pri katerih je zadnje leto dela leto z nadpovprečno visokim porastom povprečnih nominalnih osebnih dohodkov vseh zaposlenih delavcev oziroma v izpeljavi novega načina izračuna pokojninske osnove. Le-ta dva načina zagotavljata, da bi vpliv različne rasti nominalnih dohodkov v zadnjem letu zmanjšali pri vseh upokojencih oziroma uživalcih pokojnine, ki bi v kritičnem obdobju uveljavili pravico do pokojnine. Kakršnakoli drugačna rešitev bi imela za posledico le delno rešitev nakazanega problema.

Podlago za predčasno uskladitev pokojnin daje indirektno 31. člen zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, po katerem se lahko opravi na podlagi razlik, ki nastanejo v ravneh pokojnin, uveljavljenih v posameznih obdobjih, usklajevanje med prej odmerjenimi in pozneje odmerjenimi pokojninami, na način določen v samoupravnem splošnem aktu skupnosti, v skladu z družbenim dogovorom in zakonom.

Za izpeljavo novega načina izračunavanja pokojninske osnove bi bila predhodno potrebna sprememba zveznega, republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju in tudi statuta skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja.¹² Izpeljava tega predloga bi bila prva gotovo najprimernejša. Odločitev zanjo pa vsekakor ne bo lahka in jo v kratkem verjetno ni pričakovati.

Zato bodo razprave tekale v okviru drugih predlaganih možnosti. Tistih rešitev, ki izhajajo iz dosedanjih možnosti bodočega upokojenca, ki mu jih je nudil prejšnji sistem z morebitnimi modifikacijami, ki bi izhajale iz novega zakona, ne bomo posebej komentirali. Nekoliko več bi se držali pri možnosti predčasne uskladitve pokojnin upokojencev, pri katerih je bilo zadnje leto dela leto z nadpovprečno rastjo nominalnih osebnih dohodkov.

Višina predčasne uskladitve teh pokojnin bi bila odvisna od razlike med dogovorjeno še dopustno rastjo povprečja nominalnih osebnih dohodkov v zadnjem letu dela in dejansko doseženim porastom. Pri odločitvi o tem, kaj je dopustna rast nominalnih osebnih dohodkov v zadnjem letu dela, ki ne bi imela za posledico predčasne uskladitve teh pokojnin, bi bilo potrebno izhajati iz gibanj povprečja nominalnih osebnih dohodkov na območju republike v preteklih letih, ki so vplivala na takšen ali drugačen start upokojencev, ki so uveljavili pravico do pokojnine v različnih obdobjih. Nedvomno bi namreč, kolikor bo sprejeta odločitev o tem, da se opravi takšna predčasna uskladitev, če bodo za to izpolnjeni pogoji, le-ta doletela tudi pokojnine tistih upokojencev, ki so že pred leti v takšnih pogojih pridobili pokojnino.¹³ Kot sprejemljivi se nakazuje predvsem dve možnosti, kateri odstotek dosežene rasti nominalnih osebnih dohodkov je še takšen, da ne bi bila potrebna predčasna uskladitev: ne-

koliko restriktivnejša bi bila odločitev, da je to 30 % ali več, blažja 25 % ali celo manj. Pri odločitvi za prvo, to je 30 % rast, bi naknadne uskladitve med starimi pokojninami bile deležne le tiste, pri katerih je zadnje leto, iz katerega je bil upoštevan osebni dohodek za izračun pokojninske osnove, bilo leto 1981. Usklajene pa bi bile tudi pokojnine upokojencev, pri katerih je bilo leto 1984 njihovo zadnje leto dela.

Pri odločitvi za to, da je 25 % rast nominalnih osebnih dohodkov sprejemljivejša, bi med »starimi« upokojenci bili deležni uskladitve tisti, pri katerih je bilo zadnje leto, ki se je vštelo za pokojninsko osnovo oziroma je predstavljalo zadnje leto dela, leto 1979, 1981, 1982, 1983 in 1984.

Od kdaj naj bi veljala takšna uskladitev? Možnosti je seveda več. Mnenja pa smo, da bi bila najprimernejša odločitev, da bi uskladitev veljala od začetka koledarskega leta po zadnjem letu dela.

Če bi bila sprejeta odločitev o tem, da predstavlja 25 % rast nominalnih osebnih dohodkov družbeno sprejemljivo povečanje, ki ne bi imelo za posledico predčasne uskladitve, bi odločitev o uskladitvi za »stare« upokojence seveda učinkovala le za naprej, od dneva pričetka veljavnosti akta, s katerim bi bila takšna rešitev vpeljana, ne pa retroaktivno.

Na kakšen način bi takšno uskladitev bilo mogoče izvesti? Če bi uskladitev zajela tudi starejše upokojence, bi le-to bilo mogoče izpeljati na podlagi posebnega sklepa skupščine skupnosti. Za naprej pa bi bilo primerno možnost usklajevanja pokojnin na tej podlagi urediti v družbenem dogovoru o usklajevanju pokojnin.

Navedena ureditev, če bi seveda bila sprejeta, bi bila le začasna in bi veljala le do pričetka uporabe 25. člena zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Z dnem pričetka uporabe te določbe bi potreba po predčasnem usklajevanju pokojnin odpadla, saj bi bile razlike med pokojninami, uveljavljenimi v različnih obdobjih, samo posledica različne ravni v individualnih osebnih dohodkih in (morebitno drugačnega) načina usklajevanja pokojnin.

Dejstvo je, da se uporaba 25. člena citiranega zakona ne bi nanašala le na nove upokojence, temveč na vse, tudi tiste, ki so pokojnino uveljavili že pred leti oziroma kadarkoli.

¹ Tedaj je pričela veljati II. novela temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju (Uradni list SFRJ, št. 54/67), s katero je bil spremenjen in dopolnjen dotedanji 32. člen citiranega zakona in vpeljana valorizacija osebnih dohodkov pri izračunu pokojninske osnove na predzadnje leto petletnega obdobja, ki je rabilo kot podlaga za njen izračun.

² Temeljni zakon o pokojninskem zavarovanju (Uradni list SFRJ, št. 51/64, 56/65, 14/66, 1/67, 18/67, 31/76, 54/67, 32/68, 55/68, 11/69, 56/69, 47/70, 60/70, 15/71, 16/71 in 60/71) je veljal od 1. januarja 1965 do 31. decembra 1972.

³ Zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Uradni list SFRJ, št. 35/72, 18/76, 58/76, 22/78 in 74/80) je veljal od 1. januarja 1973 do 30. junija 1983.

⁴ Glej 25. člen zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (v nadaljevanju: ZTPIPIZ).

⁵ Glej 106. člen ZTPIPIZ.

⁶ Glej 1. odst. 84. člena ZTPIPIZ!

⁷ Glej 34. člen prejšnjega zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja!

⁸ Ker se osebni dohodki iz prejšnjih let zavarovanja valorizirajo na predzadnje leto, so ob postavitvi, da so enaki povprečnemu osebnemu dohodku vseh zaposlenih, zaradi valorizacije (glede na porast povprečja osebnih dohodkov na območju republike) v osmih letih enaki devetemu letu. Od tod devetkrat predzadnji in enkrat zadnji povprečni osebni dohodek.

⁹ Glej 2. odstavek 26. člena zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list SRS, št. 27/83).

¹⁰ Glej rešitev v 25. členu ZTPIPIZ!

¹¹ Glej 30. člen ZTPIPIZ!

¹² Potrebne bi bile predvsem spremembe 106. člena ZTPIPIZ, prvega odstavka 19. člena zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju in 25. člena statuta skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 40/83).

¹³ To izhaja tudi iz intencije prehodnih določb zveznega zakona (91. člen) republiškega zakona (141. člen) in statuta skupnosti (257. člen).

Prašasti email za elektrostatsko nanašanje

Skrb za čisto okolje in čim bolj racionalno izkoriščanje energije je privedla do pospešenega razvoja novih metod za nanašanje emailov. V zadnjih letih smo pričali velikemu napredku razvoja praškastih emailov za elektrostatsko nanašanje. Dobre elektrostatske in fizikalne lastnosti emailnega prahu zagotavljajo uspešno emailiranje z emailnim prahom. To pomeni, da dobra električna upornost prahu, pravilna velikost delcev in dobra fluidizacija prahu ugodno vplivajo na proces elektrostatskega nanašanja praškastih emailov.

Delce prahu emaila nabijemo tako, da jih postavimo v ionski oblok. Brizgalna pištola je priključena na visoko napetost, ki ustvari elektronsko korono. Skozi pištolo posesavamo prah s komprimiranim zrakom, ki se v električnem polju nabije. Z nabitih delcev zraka se naboj prenaša na prašne delčke. Pomembno je, da v procesu ionskega bombardiranja sprejme prašni delec maksimalni naboj.

Specifična ohmska upornost delca in čas nahajanja prašnega delca v ionskem oblaku kontrolirata maksimalni naboj delca.

Emailni prah je relativno dober prevodnik in se hitreje električno nabije kot organski delci. Velikost oziroma koncentracija naboja je proporcionalna napetosti elektrode (70 KW).

V kontaktu prahu s kovino električni naboj odteka. Organska obloga prašnih delcev ta naboj zadrži zaradi svoje velike specifične ohmske upornosti. Tako delčki prahu ostanejo deponirani na površino predmeta emailiranja tudi med prenosom z mesta brizganja v peč.

Pri sobni temperaturi 20° C in relativni vlažnosti 40 % je emailni prah dober električni prevodnik, kar pa pomeni, da hitro pridobljeni električni naboj v polju visoke napetosti v stiku z metalno površino tudi hitro izgubi. Elektrostatsko nanašanje je že dobro razvita metoda. V svetu je že mnogo tovarn, ki so vpeljali suhi postopek emailiranja v redno proizvodnjo:

Število uporabnikov elektrostatskega prahu

ZDA	4
Francija	9
Nizozemska	1
Španija	2
Nemčija	1
Švica	1

Hitro širjenje uporabe elektrostatskega postopka emailiranja v suhem stanju je najboljši priporočilo tej novi metodi nanašanja emailov. Vse kaže, da bo suhi postopek emailiranja v prihodnosti dominanten in najučinkovitejši način nanašanja emailne prevleke.

Uporabnik emailnega prahu lahko pričakuje znatne prihranke in istočasno izboljšanje kvalitete svojega proizvoda. Poglavitne prednosti elektrostatskega emailiranja so:

– Velik izkoristek emaila

S kvalitetnim sistemom opreme za elektrostatsko brizganje prahu lahko dosežemo učinkovitost 100 % v izkoriščenosti emaila, ki je pri mokrem postopku 50 %.

– Enostavnost postopka

Prah se dobavlja v obliki, primerni za nanašanje. Mletje, skladiščenje, obdelava in kontrola kvalitete emailne suspenzije, ravno tako zbiranje predelava odpadnega emaila – kar je pri mokrem emailiranju neizogibno – odpade pri elektrostatskem suhem postopku. Pri suhem postopku ni potrebno sušenje nanešenega emaila. Postopek priprave površine je lažje poenostaviti v fazi jedkanja in niklanja pri suhem kot pri mokrem postopku emailiranja.

– Uporaba cenejše pločevine

Emailiranje navadne pločevine z belim in drugimi krovnimi emaili na elektrostatski način je možno kot dva nanosa – eno žganje.

– Enakomerno nanašanje emaila

Pri brizganju elektrostatsko naelektrenega prahu električno polje usmerja delčke emaila proti vsem površinam metalnega predmeta. Tako dobimo enakomerno prevlečeno površino. Emailni prah pripravimo tako, da elektrostatske lastnosti prahu omejijo nanašanje do določene maksimalne debeline. Na ta način preprečimo nanašanje prevleke prevelike debeline.

– Izboljšanje kvalitete emaila

Emaili, nanešeni po suhem elektrostatskem postopku imajo boljši spoj, lepšo barvo in boljšo kemijsko odpornost, predvsem kislo-odpornost kot podobni emaili, nanešeni po mokrem postopku. Suhi postopek je precej enostavnejši od mokrih postopkov tako v pripravi emailov kot tudi v procesu nanašanja emaila. Zato je mnogo lažje proizvajati emailje konstantne kvalitete na elektrostatski način. Glini z raznimi nečistočami pogosto neugodno vpliva na kvaliteto krovnih emailov, pripravljenih in nanešenih po mokrem postopku.

– Čisto okolje

Kvaliteten sistem opreme za brizganje prahu z napravo za cirkulacijo in zbiranje prahu je instalacija zaprtega tipa in lahko posežemo efikasnost brizganja blizu 100 % brez onesnaževanja okolja.

– Manjši stroški

Visoka stopnja izkoriščenosti emailnega prahu v času brizganja in možnost uporabe cenejše pločevine pocenijo postopek emailiranja. Prihranki so v energiji, materialu, delovni sili, opremi in proizvodnem prostoru.

Z našo aparaturo za nanašanje emailnega prahu GEMA 710 smo preizkusili prah za temeljni in krovni email in dobili dobre rezultate.

Medvešek Lidija

Izobraževanje ob delu

Zaradi gospodarske in politične naloge prestrukturiranja gospodarstva in za izpolnitev zaželenega cilja, ki ga brez izobraževanja ne bomo dosegli, vam priporočamo, da objavite program izobraževanja na naši šoli, za vaše delavce.

Na Srednji tehniški šoli v Celju, pot na Lavo 22 bomo izvajali ob delu naslednje izobraževalne programe:

1. Kovinsko predelovalna usmeritev

a) Nadaljevalni program obratnega strojnega tehnika, ki traja 2 leti.

Pogoj: končana poklicna šola, strojne smeri in 1 leto delov. izkušenj.

b) Oblikovalec kovin, IV. stopnja srednjega izobraževanja (poklic).

Pogoj: osemletna šola in delo v proizvodnji kovinske industrije.

2. Elektro usmeritev

Nadaljevalni program elektrotehnik – elektronik ali energetik, ki traja 1 leto in pol.

Pogoj: končana poklicna šola elektro smeri in 1 in pol leta delovnih izkušenj.

3. Gradbena usmeritev

Nadaljevalni program gradbenega delovodje. Izobraževanje traja 1 leto in pol.

Pogoj: končana poklicna šola gradbene smeri, 5 let delovnih izkušenj in sicer 2 leti kot skupinovodja.

4. Kemijska usmeritev

a) Nadaljevalni program kemijski tehnik, ki traja 2 leti.

Pogoj: šola za procesničarja ali laboranta IV. stopnja.

b) Kemijski procesničar, ki traja 2 leti.

Pogoj: dokončana osemletka in zaposlitev v stroki.

Interesenti se lahko vpišejo na Srednji tehniški šoli Celje, oddelek za odrasle, ob **URADNIH URAH, KI SO OB PONEDELJKIH OD 14.-18. URE, OB SREDAH OD 14.-16. URE.**

Izpolniti se mora obrazec **DZS 1,20** in ga pismeno ali po pošti poslati na nslov:

SREDNJA TEHNIŠKA ŠOLA CELJE
Pot na Lavo 22, 63000 CELJE
Oddelek za odrasle

Vpis bo zaključen v avgustu 1985, septembra so že predavanja!

Zasadili smo štirideset dreves

Taborniki odreda »Dveh levov«, odreda 2. grupe odredov iz Celja in taborniki Polde Eberle Jamski iz Zagorja ob Savi smo se 14. 4. 1985 udeležili akcije sajenja 40 dreves v novem spominskem parku v okolici Sida.

Na pot smo odšli z avtobusom. Vozili smo se vso noč in prispeli v Sid jutraj. Mesto je bilo že zbujeno, ljudje na nogah, atmosfera svečana. Povsod, kamor si se ozrl, plakati in transparenti »DOBRODOŠLI«. Takoj po zajtrku smo se odpravili v okolico mesta, kjer bo nastal nov spominski park. Tukaj smo taborniki iz cele Jugoslavije skupaj z vojaki, pionirji ter preživeli borci sremske fronte zasadili štirideset dreves. Ob

otvoritvi spominskega parka je spregovoril generalpolkovnik Milan Doljanič, ki je tudi odkril temeljni kamen, na katerem bo stal spomenik.

Taborniki odreda »Dveh levov« smo bili zelo ponosni, da smo lahko prisostvovali tako veliki manifestaciji, svečanejšemu občutju nas vseh pa je veliko pripomoglo tudi izredno lepo, sončno vreme.

Našo skupno akcijo treh taborniških odredov celjske regije smo popestrili še s 23 km pohodom po poteh sremske fronte v mestece Erdevik.

Po svečanem formiranju brigad v Sidu smo peš krenili proti Erdeviku. Hoja je bila izredno naporna, pihal je močen veter, proti koncu pohoda pa je pričel

lo tudi deževati. Na cilju, dvorišču osnovne šole v Erdeviku so nas pričakali prijazni domačini, pri katerih smo se tudi nastanili. Nekdo je sprejel enega, nekdo več tabornikov, na koncu, ko smo bili že vsi razporejeni, pa so domačini še vedno prihajali in žalostni ostali praznih rok, saj se niso mogli izkazati kot gostitelji.

Po obilni večerji pri domačinih smo se ponovno zbrali na dvorišču osnovne šole. Pripravili smo taborni ogenj in krajši kulturni program, domačini pa so za nas pripravili poseben folklorni program s pesmijo.

Domačinov Erdevika se bomo še dolgo spominjali, nikoli pa ne bomo pozabili njihove gostoljubnosti. Pavič F.

Izobraževanje v letu 1984

Kljub težavam v letu 1984 ugotavljamo dokaj aktivno in uspešno dejavnost na področju izobraževanja in usposabljanja kadrov v TOZD in DSSS.

Interno izobraževanje

Za potrebe TOZD in DSSS smo organizirali in izvedli 15 izobraževalnih akcij – tečajev, seminarjev, poučevanj in izpitov (za žerjaviste, vlagarje in rezače, posluževalce strojev in naprav, upravjalce plinskih naprav, varilce, pocinkanje in upravljanje dvigal, toplotno postajo in kadno lužilnico) za skupno 549 udeležencev. Organizirali smo 23 uvajalnih seminarjev za učence na proizvodnem delu in delovni praksi usmerjenega izobraževanja za 161 udeležencev in 12 uvajalnih seminarjev za novospregate delavce.

Eksterno izobraževanje

Na razne tečaje, seminarje, posvetovanja, simpozije, ekskurzije tu in v inozemstvu – strokovnega, družbenopolitičnega in obrambnega značaja smo poslali 314 udeležencev. Za večino navedenih oblik smo izdali oziroma potrdili 177 potnih nalogov.

Redno štipendiranje

Na osnovi samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in študentov v SR Sloveniji in dolgoročnih ter perspektivnih potreb po kadrih štipendiramo in podeljujemo štipendije. Stanje štipendistov v letu 1984 je naslednje:

Stopnja zahtevn.	Stanje 1983	Podeljene štipendije 1984	Zaključili oz. prekinili	Stanje 31. 12. 1984
VII.	17	4	7	14
VI.	18	2	7	13
V.	44	9	23	30
IV.	47	18	19	46
II.	-	7	-	7
Skupaj:	126	40	56	110

V teku leta je zaključilo šolanje 49 štipendistov (6 z VŠ, 6 z ViŠ, 19 s SS in 18 s poklicno šolo), 7 štipendistov pa smo posredovali pravni službi za izterjavo.

Izredno šolanje – študij ob delu

Delavcem, ki se šolajo ob delu v interesu DO oziroma TOZD smo dajali ugodnosti v plačilu šolnine in celoti, študijskemu dopustu, potnih stroškov ter dnevnih.

Stanje študija ob delu v letu 1984 je bilo naslednje:

Stopnja zahtev.	Stanje 31. 12. 1983	Podeljene štipend. v 1984	Zaključili oz. prekinili	Stanje 31. 12. 1984
VII/2	3	1	2	2
VII	6	2	-	8
VI	35	13	7	41
V	11	-	6	5
IV	15	1	-	16
Skupaj:	70	17	15	72

V teku leta je prekinilo šolanje 15 delavcev. Od tega jih je uspešno zaključilo šolanje 5 (2 ViŠ in 3 SS), 10 delavcev pa je bilo posredovano pravni službi.

V preteklem letu smo imeli skupno 77 pripravnikov in sicer 9 z visoko šolo, 7 z višjo, 41 s srednjo, 19 s poklicno šolo in 1 pripravnik s skrajšanim programom.

(Nadaljevanje in konec na strani 10)

NA VRH PO SEVERNI STENI

Po uspehu na Yalung Kangu tragedija med sestopom

Petnajstčlanska slovenska alpinistična odprava »Jalung Kang 85«, katere član je tudi naš sodelavec Franček Knez, je iz domovine odpotovala 26. februarja. Po že kar običajnih zapletih z dovoljenji in prtljago, so se razdelili v dve skupini. Prva, v kateri je bila glavnina, je pod vodstvom Toneta Škarje odšla iz Katmanduja 9. marca, preostali pa so za njo krenili enajst dni kasneje. V enakem zaporedju so tudi prihajali na Pangpemo (5050 m), kjer so pod sever-

no steno Jalung Kanga (8505), ki je bil tudi cilj odprave postavili bazni tabor. 6. aprila so bili spet vsi skupaj, stal pa je že tudi prvi tabor na višini 5720 metrov. Po časovnem zaporedju, ki so ga pripravili, so imeli kak teden prednosti. Toda kot sedaj lahko sklepamo, se niso vzpenjali po nobeni od pripravljenih variant, temveč so se zaradi velikih objektivnih nevarnosti v stebru odločili za smer, ki jo je leta 1983 v severni steni poskušala preplezati nemška odprava

(Warth). Znano je tudi, da so tabor 2 na 6520 m postavili 9. aprila, šest dni kasneje pa še tabor 3 na 7150 metrih. Ob zori 22. aprila sta iz četrtega višinskega tabora (8100 m) krenila Borut Bergant in Tomo Česen. Po desetih urah plezanja sta dosegla vrh, na katerega sta zasadila nepalsko in slovensko zastavo. Ko sta začela sestopati, je bazni tabor, v katerem so bili nekateri člani odprave izgubil radijsko zvezo z njima. Drugi člani odprave so ponoči skušali najti navezo, vendar se jim to ni posrečilo.

Naslednje jutro je Tomo Česen prišel do tretjega višinskega tabora, kjer se je sestal z drugimi člani odprave in povedal, da je Borut Bergant padel, njegovega trupla pa ni mogel najti. Sam je bil prisiljen, da je šele ob zori nadaljeval sestop.

Člani odprave so takoj začeli iskati truplo ponesrečenega tovariša, vendar brez uspeha. Vodja Tone Škarja je prekinil odpravo, v domovino so se vrnili v ponedeljek, 27. maja.

Spominski posnetek ekip Kovinotehne, P & TC Harbin (Kitajska) in EMO.

Boljši od Kitajcev

Prijateljsko namiznoteniško srečanje med ekipami: Kovinotehna, P & TC Harbin (Kitajska) in EMO

V ponedeljek 15. 4. je bilo izvedeno zanimivo prijateljsko srečanje v namiznem tenisu v prostoru družbene prehrane EMO. Namiznoteniška sekcija je bila organizator srečanja in gostitelj tuje delegacije iz daljne Kitajske, ki se je poslovno mudila v Celju pri Kovinotehni, ki je bila tudi pobudnik za takšno srečanje. Kljub kratkem času za pripravo turnirja je vse potekalo po zamišljenem programu. Nastopili so:

P & TC Harbin I – Liu Dao Guang, Li Wen Chao
P & TC Harbin II – Chao Ge Yang, Wang Jing Chai
Kovinotehna – Slemenšek, Rimc
EMO Celje – Kristan, Dvoršek, Končan
Sodniški zbor: Knežević, Špes, Potočnik

Doseženi so bili naslednji rezultati: EMO : Harbin I 3:0, Kristan : Liu Dao Guang 2:0, Dvoršek : Li Wen Chao 2:0, v parih 2:0 za EMO; Kovinotehna : Harbin II 3:0, Slemenšek : Chao Ge Yang 2:0, Rimc : Wang Jing Chai 2:0, v parih 2:0 za Kovinotehno.

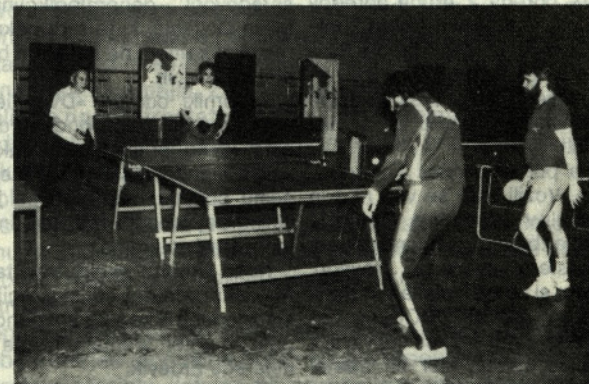
EMO : Harbin II 3:0, Končan : Chao Ge Yang 2:0, Dvoršek : Wang Jing Chai 2:0, v parih 2:0 za EMO
Kovinotehna : Harbin I 3:1, Slemenšek : Liu Dao Guang 0:2, Rimc : Li Wen Chao 2:0, v parih 2:0 za Kovinotehno Rimc : Li Dao Guang 2:0.

Srečanj med domačimi ekipami ni bilo.

Ob koncu tega atraktivnega srečanja je RŠD EMO podelil tujim igralcem praktična spominska darila in pismena priznanja.

Praktične nagrade je podelila tudi Kovinotehna. Kitajski predstavnik Liu Dao Guang je v imenu celotne delegacije izrazil globoko zahvalo naši DO, ki jih je tako odprto sprejela. Poudaril je, da jim bo to srečanje drag spomin na nas, na našo gostoljubnost, odprtost in vso prizadevanje, ki smo ga storili za njih.

R. Kristan

Namiznoteniška sekcija RŠD EMO je bila organizator srečanja in gostitelj tuje delegacije iz daljne Kitajske, ki se je poslovno mudila v celju.

7. prvomajski turnir

LETOS PRVI ŽELEZNIČARJI

Naša šahovska sekcija je tudi letos pripravila že tradicionalni in verjetno najboljši sindikalni hitropotezni turnir v Celju. Gre za prvomajsko tekmovanje šahovskih ekip iz delovnih organizacij severovzhodne Slovenije.

Letos je sodelovalo 14 ekip. Najboljše mesto so osvojili igralci celjske železnice, ki so zbrali 46 in pol točke. Večkratni prvak Ingrad je bil drugi 40 točk, MIK Prebold pa presenetljivo tretji – 36 točk. Potem pa zasledimo Rudis Trbovlje 32,5, našo ekipo EMO 31,5, TAM Maribor in REK Titovo Velenje 31 ter Cinkarna 30,5.

jk

INTERNO TEKMOVANJE V KEGLJANJU

Merili smo moči v kegljanju

V dneh 22. 4. 1985 in 6. Rezultati:

5. 1985 je kegljaška sekcija pri RŠD EMO organizirala 1. TOZD Posoda 488 kegljev, 2. DSSS 481 kegljev, 3. TOZD Emokontejner 423 kegljev, 4. TOZD Vzdrževanje 406 kegljev, 5. TOZD Kotli 380 kegljev, 6. TOZD Radiatorji 295 kegljev, 7.

TOZD SIT 248 kegljev, 8. Ekipa EOF 245 kegljev.

Rezultati tekmovanja množičnosti so naslednji:

1. TOZD Posoda 15+20+5 40 točk, 2. DSSS 15+19+3 37 točk, 3. TOZD Kontejner 15+18+1 34 točk, 4. TOZD Vzdržev. 10+17 27 točk, 5. TOZD Kotli 15+16+14 45 točk, 6. TOZD Radiator. 10+15 25 točk, 7. TOZD SIT 10+14 24 točk, 8. EOF 10+13 23 točk.

Najučinkovitejši posamezniki na tekmovanju so bili:

1. Lešek Franc TOZD Vzdrževanje 160 točk, 2. Grilanc Anton DSSS 156 točk, 3. Šrot Ivan DSSS 139 točk, 4. Pišotek Anton TOZD Posoda 131 točk, 5. Vanovšek Viki TOZD Posoda 122 točk, 6. Lapan Ivan TOZD Posoda 102 točki, 7. Gregorčič Emil DSSS 100 točk in 8. Brglez Slavko TOZD Vzdrževanje 97 točk.

Vodja tekmovanja
Anton GRILANC

IZOBRAŽEVANJE V LETU 1984

(Nadaljevanje z 9. strani)

Od navedenih je 27 pripravnikov uspešno zaključilo pripravniški izpit.

Stanje na dan 31. 12. 1984 je bilo naslednje:

VII stop. zaht.	6 pripravnikov
VI stop. zaht.	2 pripravnika
V stop. zaht.	22 pripravnikov
IV stop. zaht.	19 pripravnikov
II stop. zaht.	1 pripravnik

Skupaj: 50 pripravnikov

Za študij – šolanje ob delu je bilo odobreno 498 dni študijskega dopusta in potrjenih 138 potnih nalogov.

V letu 1984 smo na proizvodno delo in delovno prakso po usmerjenem izobraževanju sprejeli skupno 161 učencev. Od tega jih je delalo v TOZD Posoda 68, Vzdrževanje in energ. 53, Orodjarna 27, ERC 6 in DSSS 7 učencev.

Poleg tega smo imeli 15 študentov iz VEKŠ na 4-dnevem seminarju.

– Slavi –

Kadrovske vesti

od 1. 4. 1985 do 30. 4. 1985

Sprejeti na delo:

MAROT Marija, KRUSIČ Franc, PASARIČ Marijan, LJUTIČ Emir, KNEŽEVIČ Proko, DJUKIČ Radoslav, RUDONJIĆ Milovan – vsi TOZD Kontejner; OJSTERŠEK Terezija, BLAŽAN Ruža, KOVAČIČ Darko, OSTROŽNIK Martin, STROVINA Mile, KOTNIK Matjaž – vsi TOZD Posoda; VODIŠEK Milena – TOZD SS-družb. st.; BOŽIČ Marko – DS SS-kontrola; TRUPEJ Jurij, SKOČIČ Suljo, IBRALIČ Mevludin – vsi DS SS-nabava; CVIKL Vojko – TOZD Orodjarna; GAJŠEK Boris – TOZD Kotli-Šentjur; PRESEČNIK Dušan, ČRETNIK Aleš – oba TOZD Radiatorji.

Iz DO so odšli:

VEŠLIGAJ Ana, PODHRAŠKI Dragica, POLUTNIK Marjana, KOBAL Marija, POBIRK Dragica, ZDOLŠEK Marjana, LEBER Franc, BRGLEZ Leon, KRIVEC Silvo, ŠRAML Anton, OSET Stanislav, HOHLER Alojz – vsi TOZD Posoda; MATIČ Drago – TOZD Odpreski; FIJAVŽ Aleksander – TOZD Posoda; GVAJC Zvezdana – DS SS-ZT; CIGLAR Stanislav – DS SS-razvoj; POLUTNIK Ciril – DS SS-nabava; FRČAL Anton – TOZD Servis in trg.; KUJUNDIČ Mirsad, ŠKOFLEK Srečko – oba TOZD Kontejner; BRECL Ivan – TOZD Vzdrževanje; GLAVICA Tomo, GOBEC Silvester, MLINAR Stjepan, POČOČNIK Andrej – vsi TOZD Kotli-Šentjur; MLADIČ Ladislav, ZUPANC Alojz – oba TOZD Radiatorji; KRAJEC Ludvik – TOZD Orodjarna.

Upokojili so se:

JELAN Angela (17. 5. 1934–1. 4. 1985), BUKOVŠEK Fanika (8. 1. 1938–1. 4. 1985), ŠKOFLEK Zofija (11. 9. 1934–10. 4. 1985), TAUZES Justina (6. 2. 1934–11. 4. 1985), MUZEL Stanko (17. 5. 1928–1. 4. 1985), SLAPNIK Janez (30. 9. 1927–1. 4. 1985) – vsi TOZD Posoda; BRECL Ivan (24. 11. 1931–1. 4. 1985) – TOZD Vzdrževanje; KRAJEC Ludvik (29. 11. 1923–1. 4. 1985) – TOZD Orodjarna.

Premešeni iz TOZD v TOZD:

VREČKO Mira iz Posoda v DS SS-kontrola 1. 4. 1985; ROMARIČ Stjepan iz Orodjarna v DS SS inženiring s 1. 4. 1985; VELENŠEK Marija iz ERC v DS SS nabava.

Poročili so se:

GODLER Jožica – STAROVEŠKI – TOZD Posoda.

Z reorganizacijo so se premestili iz TOZD Kotli, Kontejner, Odpreski, Posoda, Radiatorji in DS SS:

ANTONČIČ Antonija, BUKOVSKI Marija, BRGLEZ Franc, CENTRIH Srečko, CERAR Marija, ČEHAJIČ Fikret, ČREŠNAR Biserka, DOLŽAN Aleš, DVORŠEK Boris, DVORŠAK Henrik, GORENJAK Sonja, GOSTEČNIK Ivan, GUBENŠEK Karolina, GRAT Tomaž, GLINŠEK Drago, GROBIN Metka, HASANPAŠIĆ Osman, HODEJ Bojan, HERMAN Igor, KRESNIK Alojz, KVAS Angelca, KLINAR Milena, KRISTAN Roman, KROFLIČ Vladimir, KOVAČIČ Andrej, KRIŽANEC Konrad, KUŽINA Ksenija, LUŽAR Rudi, MARZIDOVŠEK Vladimir, PASARIČ Mihaela, PEPEL Ivan, PETELIN Niko, PODPEČAN Herman, REŽEK Martina, REZAR Milena, ROŽEJ Mirko, RADALJAC Vinko, SELČAN Cvetka, STANOJEVIŠ Petar, SUŠIN Jožef, STAVANOVIČ Živanka, ŠPES Anton, ŠALEJ Breda, ŠACER Franc, TEMINĐIJA Slavko, TOMAŽIČ Anton, VREČER Renato, VINDIŠ Dejan, VODEB Roman, ZUPANC Branka, ŽULIČ Drago, ŽAGAR Zvonko, VAJDIČ Miroslav, DENOVIK Marino – vsi iz TOZD Kotli; LAH Majda, MITIČ Nenad, ROJC Ernest, SZABO Stanka, GRIL Marjan, VOLOVŠEK Peter, CRNIČ Jože, METLIČAR Martin, PREJAC Bojan, HIRŽIN Barbara, PRAZNIK Majda, DUGANHODIČ Halil, DESOVSKI Ljubiša, TOMIČ Milan, MEDAKOVIČ Branko, LONČAR Veronika, KRUSIČ Gvido, MAGDIČ Boris, PREZELJ Miran – vsi iz TOZD Kontejner; MARKOVIČ Obrad, GLOBOČNIK Stanislav, VENGUST Dragica, KNEŽEVIČ Slobodan, SUHOLEŽNIK Erna, ŽELEZNIK Vera, KOGOJ Bojan, AHMETIŠEVIČ Muhamed, LEDNIČ Irena, VUKADINOVIČ Milica, FENDRE Franc, COKAN Ludvik, ČANDER Nada, GORJUP Bogomir, SELČAN Vlasta, KRAJNC Irma, VIDENŠEK Peter, ČUVAN Ladislav – vsi iz TOZD Posoda; KMECL Erih, PLOHL Milena, ŽLENDER Emil, PERGER Emilija, ZUPANČIČ Breda – vsi iz TOZD Radiatorji; VRAČEVIČ Nadežda, JANUŠ Vlado – oba iz TOZD Serv. integr.; RATEJ Rihard – iz TOZD Odpreski.

Naše črne točke

Disciplinski ukrepi izrečeni v mesecu februarju 1985

Dne 21. 2. 1985 so bili pred disciplinsko komisijo obravnavani naslednji kršitelji delovne obveznosti:

TOZD emokontejner

Brenko Stanko – neopravičeni izost. z dela – javni opomin; Barbara Tomislav – neopravičeni izost. z dela – javni opomin; Brežnik Slavko – zapuščanje del. mesta brez dovoljenja predpostavljene – opomin; Kiker Bogomir – neopravičeni izost. z dela – opomin; Mikolič Alojz – malomarno opr. del. dolžnosti – opomin; Petrovič Jovo – neopravičeni izost. z dela – pren. del. raz., odl. za čas 6 mesecev; Gavrič Gavro – neopravičeni izost. z dela – pren. del. raz. odl. za čas 12 mesecev; Gluvič Stojan – neopravičeni izost. z dela – pren. del. raz., odl. za čas 3 mesece.

TOZD posoda

Kostarčević Danica – zap. del. mesta – javni opomin; Nareks Branko – neopravičeni izost. z dela zap. del. mesta – javni opomin; Strnad Dragica – zap. del. mesta – opomin; Fijavž Aleksander – neopravičeni izost. z dela – opomin; Fridrih Andrej – neopravičeni izost. z dela – opomin; Lah Mirko – neopravičeni izost. z dela – pren. del. raz. odl. za čas 6 mesecev; Pratrekar Dragica – vinjena na delu – javni opomin; Florjanc Herta – kraja – pren. del. raz., odl. za čas 6 mesecev.

TOZD vzdrževanje in energ.

Vrabič Jože – neopravičeni izost. z dela – javni opomin.

Sporočilo sodelavcev

Ob odhodu v pokoj se zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem iz skladišča polizdelkov, za dragoceno darilo, ki mi bo trajen spomin na leta, ki smo jih preživeli skupaj.

Vsem pa želim ob nadaljnjem delu še veliko zdravja in delovnih uspehov.

KOLAR Ana

X

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem in sodelavkam za izkazano pozornost in darilo, ki mi bo drag spomin nanje.

Vsem sodelavcem in DO EMO pa želim obilo uspehov v nadaljnjem delu.

SORČAN Jože
TOZD Posoda

Emajlirec

Časopis izhaja dvakrat mesečno kot glasilo delovne organizacije EMO Celje in ga prejema vsi člani te delovne skupnosti brezplačno. Ureja ga uredniški odbor.

Glavni in odgovorni urednik: Viki Klenovšek. Tehnična oprema: Jože Kuzma. Naslov uredništva: Celje, Mariborska 86, telefon 32-112, interna 262. Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo Ljubljana, je časopis oproščen plačevanja davka od prometa proizvodov (št. 421-1/72 z dne 22. 5. 1973). Tisk in klišei AERO Celje.

Odšel v pokoj

MUZEL STANKO (17. 5. 1928) TOZD Posoda – obrat kovinske predelave. Zaposlen v EMO od 5. 1. 1967. Invalidsko upokojen 31. 3. 1985.

ZAHVALA

Ob prerani izgubi dragega moža in očeta

GREGL Franca

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem iz TOZD Vzdrževanja – zidarji, vsem prijateljem in znancem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti ter darovali vence in cvetje.

Posebna zahvala godbi na pihala EMO ter tovarišema Cveku in Zagoženu.

Žalujoča žena Anica in sin Zdenko Gregl

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame, stare mame in prababice

MARIJA VOGA
roj. ČAKŠ

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem zavijalnice TOZD POSODE za izraze sožalja in denarno pomoč, posebna zahvala godbi, ki jo je spremljala na njeni zadnji poti.

Žalujoča hčerka Marinka Jandrič z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža in očeta

JARH IVANA

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem in sodelavkam TOZD EMOKONTEJNER za darovani venec, izraze sožalja ter denarno pomoč.

Še posebej se zahvaljujem vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoča žena Julijana ter sin Zoran

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega očeta

LUŽAR Alojza

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem in sodelavkam iz TOZD Posoda za pomoč in izraženo sožalje.

Žalujoča hčerka Marija Krajnc z družino

»Ali že veš, da so Branci

X

X

X

X

X

X

X

»Oh, tega sem se tudi bala. V zadnjem času noče več niti posode pomivati«.

X

X

– Vidiš, mi že več generacij živimo v podstrešnem stanovanju

X

X

zaradi zobobola.«

X

»Počakajte, da pridejo učitelji«.

X

X

ko sem se vozil mimo Žalca, sem videl, kako je neki domačin kavalirsko držal dežnik neki dami, medtem, ko je ona menjavala kolo na avtomobilu«.

X

»Kaj je z vami človek?« ga končno vpraša sosed.

»Kaj pa vas to briga? Ne spi on z vašo ženo temveč z mojo!«

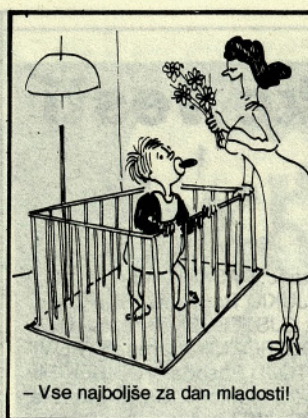
X

»Pojasnite mi, zakaj ste pismo za Beograd poslali v Skopje, a pismo za Skopje v Beograd?«

»Oprostite, tovariš šef, sem še nov pri teh zadevah in se še nisem vpeljal v posel«.

X

»Moj sef je strašansko delovno vnet. Če takoj ne vržem papirja od mojega sendviča proč, ga takoj podpiše!«

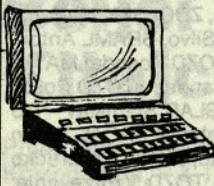

– Vse najboljšo za dan mladosti!

- Stari, kaj noriš? Saj si obuvaž adidaske!
- Nič ne norim. Danes je dan mladosti!

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

	5. SLAVI NO	GOŠČAVA	PRISTAN NA ARABS. POLOTOKU	SVOD UAD NAMI	STALIŠČA V FIZIKI	ŠVEDSKI IGRALNA EKBERG
	SARAJEV. PEVKA PALJUNA KORAKETNI DVOJANA AMNEK IKRAVEČ					
5. EMO NO	NERABO DAREN CLOVEK	MOTIVNO POVRILLO				
FINA TKANINA				POŠKODBA SKLEPA	TANITAL STILJSKA OSEBA	
ZLATO JABOLKO			TUJE ŽENSKO IGRE			OREL IZ GERMAN. MITOLOG.
ZASEBNA DEJAVNOST			GRIZA			
ŠPAJSKI PISEK TOROJA		NARODNA URAD	DEL STOPALA KILOGRAM			
ŽENSKO IME				100 m ⁴		
RUHENA REKA NA KRAJSEKEM				VULKAN		
	ČRT ŽIGLAR MOŠKI KI SE UPIRA SRBOHUV. MOŠKO IME ZNAKOST		VELIKA SIBIRSKA REKA	GREDOBY PEČAL AM. PEVKA (DIALNA)		KAR - LOVAC
SESTRINI MOŽ			DEL TENISKE IGRE			TLA
PRIPADNIK SVO. EVROPE LJUBSTVA			POREJANO ZITO HUD NA - SPROTHIK			
BAJNEDE				GLINA		
GLAVNO MESTO EGIPTA				BAJZA CLOVEK S ŽENSKIM CLOM		
	PRITOK VARNOSTI PRO SKOPJU	IGRALEC BELOM POLICISKO LOV		OZDRA - VITEV	BET - TOLVAC	DALMATIN. ŽENSKO IME
	ZARAS - TEK	ŽENSKO IME				
PRI - DRZEK						
PREBIVAL. ALBANIZE					DEL STAVEV	OGLJIKO - VODIK BREZ VODJA
SOLMITAC. ZLOG		CAHKAR IVAN TRENJE		ARALATET SENAJSTAN ZRAVILNA RASTLINA		
SOVRAŽNIK KRAČKAH - STVA						
SAVEZ KOMUNIST. ONALDINE ZUGOSLAVIJE			MATERINA SESTRA			
TEŽA OVOJINE			MESTO V JUŽNI ŠPAJNJI			